
Brede aanpak buitenruimte via vier sporen

Amersfoort gaat circulair

Amersfoort heeft de ambitie om in 2030 afvalloos en -neutraal te zijn. Om dat voor de buitenruimte waar te maken, volgt Amersfoort als regiegemeente een viersporenaanpak met brede betrokkenheid van de eigen organisatie en het activeren van kennis en kunde van de markt.

Het Plan van Aanpak versnelling circulaire economie 2017/2018 vormt de basis voor de circulaire strategie van Amersfoort. De uitvoeringsagenda in het plan onderscheidt drie gemeentelijke rollen: facilitator, regisseur en opdrachtgever. Deze laatste speelt nadrukkelijk voor de inrichting en het beheer van de buitenruimte. Om dit goed in te vullen, volgt Amersfoort een brede aanpak via vier sporen: Eigen huis op orde, Anders werken, Circulair meenemen in aanbestedingen en Circulair benaderen van assets.

Viersporenaanpak

Amersfoort wil het **Eigen huis op orde** hebben en past daarvoor standaarden aan als de RIOR (handboek openbare ruimte), moederbestek en aanbestedingsbeleid. **Anders werken** gaat uit van circulair en CO₂ als onderdeel van de integrale Aanpak duurzaam GWW-benadering¹. Door de opgave vanuit de context en het gebruik functioneel te beschrijven, wordt voorkomen dat het te snel over producten of materialen gaat. Bij fiets- en voetbruggen is het bijvoorbeeld belangrijker wat voor brug nodig is. Misschien kan het korter of smaller? Als er geen (strooi)voertuig over heen hoeft, zal ook minder materiaal nodig zijn. Een derde spoor is **Circulair meenemen in aanbestedingen**. Bij aanbestedingen van reguliere beheer- en (her)inrichtings-

▲ Een circulair aanbestede fiets- en voetbrug in Amersfoort. (foto: gemeente Amersfoort)

projecten is de ambitie beter dan standaard ten aanzien van circulair en CO₂. Bij prestigeprojecten wordt de markt uitgedaagd zo ver mogelijk te gaan. Bij pilotprojecten gaat het om een grensverleggende aanpak, bijvoorbeeld de in onderzoek zijnde *pilot* voor een circulaire betonnen fietstunnel van 100 procent gerecycled beton, inclusief cementfractie uit oud beton.

Het vierde spoor, **Circulair benaderen van assets**, betekent de ontwikkeling van een circulaire lange-

termijnstrategie voor productgroepen (betonelementen, asfaltwegen, bebording, etc.). Een eerste stap is een traject voor het anders en duurzamer aanbesteden van standaard betonmaterialen (tegels, straatstenen, banden). In plaats van aannemers per project uit te dagen, ziet Amersfoort meer in een raamcontract met een producent. Naast zekerheid ten aanzien van de duurzaamheidsambities is er door grotere uniformiteit beter zicht op de gebruikte producten met het oog op toekomstig hergebruik. Dit is nodig zolang in het gemeentelijk beheersysteem nog geen goede koppeling met materialen en materiaalpaspoorten is te maken. Een dergelijk raamcontract, inclusief het inzetten van de MKI² als duurzaam BPKV-selectie criterium³, is niet nieuw. Amersfoort maakt dankbaar gebruik van de kennis en ervaring van vooral Rotterdam, maar wil verder gaan door alle uitkomende betonproducten bij openbare ruimteprojecten aan de producent te laten vervallen. De producent, met wie de gemeente een raamcontract heeft, wordt eigenaar van het materiaal. Tijdens twee marktconsultaties kon deze benadering op bijval uit de markt rekenen.

OPZET GROENBEHEERVRAAG

Naast het afprijzen van een RAW-beeldbestek waren er BPKV-criteria ten aanzien van CO₂, circulariteit en zelfbeheer. De aannemers werd gevraagd in zes pagina's antwoord te geven op de volgende vragen:

- Welke materiaal/afvalstromen zijn te onderscheiden?
- Hoe ga je daar zo verantwoord mogelijk mee om op basis van de 10R-ladder⁴ en de verwaardingspiramide biomassa⁵?
- Van welke CO₂-belasting is sprake?
- In welke mate ga je deze reduceren?
- Hoe en in welke mate garandeer je doorontwikkeling, zodat op basis van voortschrijdend inzicht en langskomende kansen tot nog duurzamer groenbeheer wordt gekomen?
- Hoe zorg je voor borging en verificatie, zodat de gemeente goed kan nagaan of het aangeboden ook wordt bereikt?
- Wat is de haalbaarheid van wat is aangeboden en hoe worden risico's beheerst?

Veel CO₂- en circulaire winst te behalen

We zien dat circulair denken en doen steeds breder in de organisatie wordt opgepakt en dat het in projecten meer en integraler wordt meegenomen. Het grootste succes tot nu toe is de aanbesteding van vier reguliere meerjarencontracten groenbeheer. Vrijwel alle acht inschrijvers laten zien dat er ten aanzien van circulariteit en CO₂-reductie veel mogelijk is. Degenen met de hoogste kwaliteit zijn daarbij niet het duurste. Door werkgangen en handelingen slimmer te organiseren, beperken ze stromen (bijvoorbeeld verpakkingen) en transportafstanden (bijvoorbeeld inzet van *routingsoftware*). Ook is nagedacht wat het beste met de stromen te doen: van hergebruik tot (meervoudige) grondstof. Op basis van deels reductie (bijvoorbeeld >80% elektrisch handgereedschap inclusief opladen met eigen zonnestroom) en deels compensatie, levert één geselecteerde aannemer zelfs CO₂-neutraal groenbeheer. Het enthousiasme van de aanbieders werkt aanstekelijk op de gemeentelijke beheerorganisatie en lokale partijen.

Aan de slag

Circulariteit is een complex begrip, maar iedereen kan er vandaag nog mee aan de slag. Maak het vooral praktisch en start met wat voorhanden is om snel stappen te zetten. Niet alles hoeft direct optimaal te zijn. Werk vanuit meerdere parallelle sporen, inclusief het inzetten van het inkoopinstrument. Het ene spoor zal makkelijker en sneller gaan dan het andere, wat helpt bij de voortgang. Zorg voor een aanjager. De inzet van een deskundige met een vrije rol helpt bij het doorbreken van weerstanden. Hiervoor is ook een heldere koers met borging vanuit het bestuur een belangrijke randvoorwaarde. Betrek de markt. Dat maakt meer mogelijk, dan wanneer je zelf alles wil bedenken. ●

Noten

1. Zie www.duurzaamgww.nl/de-aanpak.
2. MilieuKostenIndicator. De MKI-waarde geeft de milieubelasting van een civieltechnisch werk of product/materiaal aan. Hoe lager de waarde, hoe minder milieubelasting.
3. Beste Prijs Kwaliteit Verhouding.
4. Zie www.usi.nl/uploads/media/578e2c06d4238/20160714-tno-rapport-def.PDF
5. Zie www.cirkelregio-utrecht.nl/focus/biobased-economy